

The Millie Arbesfeld
Midreshet Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Women

WWW.MIDRESHETYOMRISHON.ORG

From Maamad Har
Sinai to the Siddur:
Insights on Daily
Tefilla in Light of
Parshat Mishpatim

Rabbi Menachem Leibtag
February 15, 2009 • כא' שבט תשס"ט

Source sheet for: Why we 'daven' – in light of Parshat Mishpatim

A. Is anyone listening?

שמות פרק ב

כג וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם, וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם, וַיֹּאנְחוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל מִן-הָעֲבָדָה, וַיִּזְעְקוּ; וַתַּעַל שׁוֹעֲתָם אֶל-הָאֱלֹהִים, מִן-הָעֲבָדָה. כַּד וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים, אֶת-נַאֲקָתָם; וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת-בְּרִיתוֹ, אֶת-אַבְרָהָם אֶת-יִצְחָק ...

B. The Laws that follow the Dibrot-in Parshat Mishpatim שמות פרק כ - כ"ג

יח וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה, כֹּה תֹאמַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: אַתֶּם רְאִיתֶם—כִּי מִן-הַשָּׁמַיִם, דִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם. יט לֹא תַעֲשׂוּן, אֲתָנִי: אֱלֹהֵי כֶסֶף וְאֱלֹהֵי זָהָב, לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם. כ מִזְבֵּחַ אֲדָמָה, תַּעֲשֶׂה-לִּי, וְזִבְחָתָךְ עָלָיו...

א וְאֱלֹהֵי, הַמִּשְׁפָּטִים, אֲשֶׁר תִּשִּׂים, לִפְנֵיהֶם. ב כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עֲבָרִי...

יב מִכָּה אִישׁ וּמֵת, מוֹת יוֹמָת.

כ"ב ו כִּי-יִתֵּן אִישׁ אֶל-רֵעֵהוּ כֶסֶף אוֹ-כֶלִים, לְשֹׁמֵר, וְגִנֵּב, מִבֵּית הָאִישׁ... ח עַל-כָּל-דִּבְרֵי-פֶשַׁע עַל-שׁוֹר עַל-חֲמוֹר עַל-שָׂה עַל-שְׁלֵמָה עַל-כָּל-אַבְדָּה, אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי-הוּא זֶה—עַד הָאֱלֹהִים, יָבֹא דִבְרֵי-שְׁנֵיהֶם: אֲשֶׁר יִרְשִׁיעַן אֱלֹהִים, יִשְׁלַם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ...

יט זִכַּח לְאֱלֹהִים, יִחָרֶם—בְּלִתִּי לִיהוָה, לְכַדּוֹ.

כ וְגַר לֹא-תוֹנֶה, וְלֹא תִלְחָצֶנּוּ: כִּי-גֵרִים הָיִיתֶם, בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם. כא כָּל-אֱלֻמָּנָה וַיִּתּוֹם, לֹא תַעֲנוּן. כב אִם-עֲנָה תַעֲנֶנָּה, אֲתוֹ—כִּי אִם-צֹעֵק יִצְעַק אֵלַי, שְׁמַע אֲשִׁמַּע צַעֲקָתוֹ. כג וְחָרָה אַפִּי, וְהָרַגְתִּי אֶתְכֶם בַּחֲרֹב; וְהָיוּ נְשִׁיכֶם אֱלֻמָּנוֹת, וּבְנֵיכֶם יִתְמִים.

כד אִם-כֶּסֶף תִּלְוֶה אֶת-עַמִּי, אֶת-הָעֹנִי עִמָּךְ—לֹא-תִהְיֶה לוֹ, בְּנִשָּׂה; לֹא-תִשְׁיִמוּן עָלָיו, נֶשֶׁךְ. כה אִם-חֶבֶל תַּחְבֵּל, שְׁלֵמַת רֵעֶךְ—עַד-בֹּא הַשָּׁמֶשׁ, תִּשְׁיָבֶנּוּ לוֹ. כו כִּי הוּא כְסוּתָה לְבָדָה, הוּא שְׁמִלְתוֹ לְעֹרֹ; בְּמָה יִשְׁכַּב—וְהָיָה כִּי-יִצְעַק אֵלַי, וְשָׁמַעְתִּי כִּי-חֲנוּן אָנִי.

כ"ג ד כִּי תִפְגַּע שׁוֹר אֹיְבֶךָ, אוֹ חֲמוֹרוֹ—תַּעֲה: הֲשִׁב תִּשְׁיָבֶנּוּ, לוֹ..

ז מִדִּבְרֵי-שָׁקֶר, תִּרְחֹק; וְנָקִי וְצָדִיק אַל-תִּהְרַג, כִּי לֹא-אֲצַדִּיק רָשָׁע. ח וְשֹׁחַד, לֹא תִקַּח: כִּי הַשֹּׁחַד יַעֲוֶר פְּקָחִים, וַיִּסְלֹף דִּבְרֵי צַדִּיקִים.

ט וְגַר, לֹא תִלְחָץ; וְאַתֶּם, יִדְעֶתֶם אֶת-נַפְשׁ הַגֵּר—כִּי-גֵרִים הָיִיתֶם, בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם.

י וְשֵׁשׁ שָׁנִים, תִּזְרַע אֶת-אַרְצְךָ; וְאַסְפָּתָהּ, אֶת-תְּבוּאָתָהּ. יא וְהִשְׁבִּיעַתָּ תִּשְׁמִטָנָה וְנִטְשָׁתָהּ, וְאָכְלוּ אֲבִינִי עִמָּךְ, וְיִתְרֶם, תֹּאכַל חֵיט הַשָּׂדֶה; כִּן-תַּעֲשֶׂה לְכַרְמְךָ, לְוִיִּיתְךָ... יב יָד שְׁלֹשׁ רְגָלִים, תִּחַּג לִי בַשָּׁנָה... יז שְׁלֹשׁ פְּעָמִים, בַּשָּׁנָה—יִרְאָה, כָּל-זָכוּרְךָ, אֶל-פָּנַי, הָאֵדֹן יְהוָה...

C. A conditional Promise, and/or a Promise of reward

כ"ג כ הנה אנכי שלח מלאך, לפניך, לשמרך, בדרך; ולהביאך, אל-המקום אשר הכנתי... כג פי-ילך מלאכי, לפניך, ולהביאך אל-האמרי והחתי, והפרזי והפנעני החוי והיבوسی; והכחדתיו. כד לא-תשתחוה לאלהיהם ולא תעבדם, ולא תעשה כמעשיהם: כי הרס תהרסם, ושבר תשבר מצבתיהם. כה ועבדתם, את יהוה אלהיכם, וברך את-לחמך, ואת-מימך; והסרתי מחלה, מקרבך. כו לא תהיה משפלה ועקרה, בארץ; את-מספר ימך, אמלא. כז את-אימתי, אשלח לפניך, והמתי את-כל-העם, אשר תבא בהם; ונתתי את-כל-איביך אליך, ערף.

D. AVODAT HASHEM – according to Sefer Devarim

דברים פרק ו -

ד שמע, ישראל: יהוה אלהינו, יהוה אחד. ה ואהבת, את יהוה אלהיך, בכל-לבבך ובכל-נפשך, ובכל-מאדך... י והיה כי יביאך יהוה אלהיך, אל-הארץ אשר נשבע לאבותיך לאברהם ליצחק וליעקב--לחת לך: ערים גדלות וטבת, אשר לא-בנית... כרמים וזיתים אשר לא-נטעת; ואכלת, ושבעת. יב השמר לך, פן-תשפח את-יהוה, אשר הוציאך מארץ מצרים, מבית עבדים. יג את-יהוה אלהיך תירא, ואתו תעבד; ובשמו, תשבע.

דברים פרק י

יב ועתה, ישראל--מה יהוה אלהיך, שאל מעמך: כי אם-ליראה את-יהוה אלהיך ללכת בכל-דרכיו, ולא אהבה אתו, ולעבד את-יהוה אלהיך, בכל-לבבך ובכל-נפשך. יג לשמר את-מצות יהוה, ואת-חקתיו, אשר אנכי מצוך, היום--לטוב, לך. ..

יז כי, יהוה אלהיכם--הוא אלהי האלהים, ואדני האדנים: האל הגדל הגבר, והנורא, אשר לא-ישא פנים, ולא יקח שחד. יח עשה משפט יתום, ואלמנה; ואהב גר, לתת לו לחם ושמלה. יט ואהבתם, את-הגר: כי-גרים הייתם, בארץ מצרים. כ את-יהוה אלהיך תירא, אתו תעבד; ובו תדבק, ובשמו תשבע.

דברים פרק יא

יג והיה, אם-שמע תשמעו אל-מצותי, אשר אנכי מצוה אתכם, היום--לא אהבה את-יהוה אלהיכם, ולעבדו, בכל-לבבכם, ובכל-נפשכם. יד ונתתי מטר-ארצכם בעתו, יורה ומלקוש,,,

דברים פרק יב

ב כי-יקום בקרבך נביא, או חלם חלום; ונתן אליך אות, או מופת... ד לא תשמע, אל-דברי הנביא ההוא, או אל-חולם החלום, ההוא: כי מנסה יהוה אלהיכם, אתכם, לדעת הישכם אהבים את-יהוה אלהיכם, בכל-לבבכם ובכל-נפשכם. ה אחרי יהוה אלהיכם תלכו, ואתו תיראו; ואת-מצותיו תשמרו ובקלו תשמעו, ואתו תעבדו ובו תדבקו.

רמב"ם הלכות תפלה פרק א

א מצות עשה להתפלל בכל יום, שנאמר "ועבדתם, את ה' אלהיכם" (שמות כג, כה): מפי השמועה למדו שעבודה זו--היא תפלה, ונאמר "ולעבדו, בכל-לבבכם" (דברים יא, יג); אמרו חכמים, איזו היא עבודה שבלב, זו היא תפלה. ואין מגזין התפלות מן התורה, ולא משנה התפלה הזאת מן התורה. ואין לתפלה זמן קבוע מן התורה; ולפיכך נשים ועבדים חייבין בתפלה, לפי שהיא מצות עשה שלא הזמן גרמה.

ב אלא חיוב מצוה זו, כך הוא--שיהא אדם מתפלל ומתחנן בכל יום, ומגיד שבחו שלמה קדוש ברוך הוא, ואחר כך שואל צרכיו שהוא צריך להן בבקשה ובתחנה, ואחר כך נותן שבח והודיה לה' על הטובה שהשפיע לו: כל אחד בפני בוחו.

ג אם היה רגיל, מרבה בתחנה ובקשה; ואם היה ערל שפתים, מדבר בפי יכלו ובכל עת שירצה. וכן מגזין התפלות, כל אחד ואחד בפי יכלתו--יש שמתפלל פעם אחת ביום, ויש שמתפלל פעמים הרבה. והכל היו מתפללים נכח המקדש, בכל מקום שיהיה. וכן היה הדבר תמיד ממשה רבנו, עד עזרא.

ד כיון שגלו ישראל בימי נבוכדנאצר הרשע, נתעברו בפרס ויוון ושאר האמות, ונלדו להם בנים בארצות הגויים; ואותן הבנים נתבלבלה שפתם, והיתה שפת כל אחד ואחד מערבת מלשונות הרבה. וכיון שהיה מדבר, אינו יכול לדבר כל צרכיו בלשון אחת אלא בשבוש,

שנאמר "ובניהם, חצי מדבר אשדודית, ואינם מכירים, לדבר יהודית--וכלשון, עם ועם" (נחמיה יג, כד).

ה ומפני זה, כשהיה אחד מהן מתפלל, תקצר לשונו לשאל חפציו או להגיד שבח הקדוש ברוך הוא בלשון הקדש, עד שיערב עמה לשונות אחרות. וכיון שראה עזרא ובית דינו כך, עמדו ותקנו להם שמונה עשרה ברכות על הסדר.

ספר המצוות של הרמב"ם - המצווה החמישית

היא הציווי שנצטוונו לעבדו יתעלה. ונכפל הציווי הזה כמה פעמים ואמר:

"ועבדתם את ה' אלקיכם" (שמות כג, כה);

ואמר "ואתו תעבדו" (דברים יג, ה); ואמר

"ואתו תעבד" (שם ו, יג); ואמר "ולעבדו" (שם יא, יג).

ואף על פי שגם הציווי הזה הוא מן הציוויים

הכלליים - כמו שביארנו בכלל הרביעי - הרי יש

בו ייחוד, כי הוא ציווי על התפילה.

ולשון ספרי: "ולעבדו - זו תפלה".

ואמרו עוד: "ולעבדו - זה תלמוד".

ובמשנתו של ר' אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי

אמרו: "מנין לעיקר תפילה בתוך המצוות?

מהכא: את-ה' אלקיך תירא ואתו תעבד"

(שם ו, יג).

ואמרו: "עבדהו בתורתו, עבדהו במקדשו"-

הכוונה לשאוף להתפלל בו, ונכחו, כמו שביאר

שלמה.